

Any XII Núm 449
ARTA 30 de Desembre 1928

DEU I PATRIA

Artà, i comarca any 4 Ptas.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

Entorn d'un centenari

EL REI EN JAUME

No pretenc parlar d'aquesta gran figura de nostra història amb l'esperit fret i excèptic de l'historiador, aplicant a n'els seus fets el bisturi de la crítica; ni puc, ni vull. No haig d'examinar la seva significació històrica com a guerrer, com a polític, ni com a legislador, altres plomes més destres, altres intel·ligències més aptes ho han fet i ho ferán.

Aquest personatge es destria, per les seves proporcions gegantines, d'entre el gran nombre d'els que brillaren en la seva època, aquella època de sants i de guerrers, de místics i de filòsofs, aquella edat mitjana tan combatuda per uns i enlairada per altres. Les seves gestes son tals que semblarien de llegenda, si no sabessem que son rigurosament històriques.

El rei En Jaume a Mallorca, no és solament una figura històrica, representada per un monument (més o menys artístic), per una làpida que dona nom a un carrer o per unes pàgines en els manuals d'història, és molt més que això, és quelcom que viu dins l'ànima del poble, que el venera, que l'estima i que'l recorda.

Quant jo era nin, passava llargues estones en el terrat de canostra, contemplant la muntanya sobre la qual s'axeca lo Castell d'Alaró, no'm cansava de mirar embadalit "les llenegades del cavall d'el rei En Jaume". Una velleta que vivia a prop de casa i ens alegrava contantnos rondalles i llegendes ens havia explicat, "que abans Mallorca estava plena de moros, que eren molt dolents i lletjos i no estima-

ven el Bon Jesuset, ni la Mare de Deu, fins que un dia el rei de fora Mallorca, que era un jove, bell com un sol, amb els cabells rossos com la xeixa, el més valent i brau de tot lo mon, va venir a Mallorca per fer los guerra, els va vencer, però tots quants poguerem fogir se tancaren dins el Castell d'Alaró, allà es feren forts i no's volien retre, fins que el rei En Jaume amb lo cavall va pujar-hi, però com que era tan alt i tan aspre, va llenegar el corcer deixant senyades les retxes de ses ferradures al fregar amb el tallat de la montanya". El castell d'Alaró tenia per mi com un encís, no'm cansava de mirarlo, i pensant amb el rei En Jaume, que el va guanyar, pujant hi amb lo cavall i sens temor quant va llenegar! l'hi retia des d'el fons de la meva ànima infantil el tribut del més ardent entusiasme i admiració No'n sabia res d'en Ramón Llull, d'els Reis Catòlics, d'en Ferran V, d'en Colom, & & i en camvi conexia el rei En Jaume, el venerava i l'estimava.

El poble mallorquí, que guarda les tradicions, que té el cor net i senzill com lo d'un infant, conserva encara la veneració i l'estima al capdíl de sa Conquesta, li te encés dins son cor la flama d'amor i recordança, que el fa viure a través d'ells anys i de les centúries, i més gran es el monument de la veneració d'els mallorquins que totes les estàtues que se li puguin fer.

Ara que s'acosta el centenari de la Conquesta i que Mallorca es prepara per celebrarlo dignament, crec que seria un acte realment bell, que els folk loristes

Cançó de Nadal

Canta Maria dins l'establia
perque s'adormi son infantó;
mes, la té er fora la sòn i ploia,
diví captaire de nostra amor.

Ell qui encenia la llum del dia
té les manetes balbes de fret,
torna morada sa carn rosada
i es glaça, tièmul, arrufadet!

La neu amiga del fret, abriga
l'ampla contrada com un llençol;
tots en garlanda, de banda a banda
àngels hi volen en blanc estol.

Clara i serena la lluna plena
rodant s'enfila pel firmament,
veu l'establia i s'hi extassia
i entra a guaitar-hi sa llum d'argent.

Plans i montanyes dins ses en-
[tranyes
senten vibrar-hi un joi suau:
ès arribada l'hora enyorada
pels vells profetes anunciada
del Deu benigue, Princep de pau.

FELIX

publicassen un recull de totes les tradicions i llegendes, qu'es conserven envers de la figura d'el rei En Jaume i seria al mateix temps un homenatge de tot Mallorca a n'el Conqueridor. Sempre he pensat fera un estudi fortament interessant el d'aquest reital com lo veu el poble a través de llegendes que es van perdent, que s'esfumen, i que arribaran tal volta a desaparèixer, perdent la nostra terra un tresor que ja mai tornarà a conseguir. Qui les recullis amb amor i en fes un pomell en ofrena exquisita a n'el gran rei en son centenari, feria un gran bé a la terra i a l'història nostra.

A n'aquesta comarca, la de Llevant i més especial a n'el poble d'Artà con a principal d'ella,

Absència

Les hores lentes de l'absència
passen tristement;
orfe mon cor de ta presència
bat peresosament.

Jo t'endevin en la llunyania,
allà on el cel és blau i clar,
on la meua ànima anar voldria,
on aprengherem de estimar.

Les boires i calitjes eternes
rodetgen ma soletat;
totes les gents me són externes,
tot és, sense unció i desolat.

Del rellotge del temps l'arena fina
cau emperesida com si s'hagués dormit;
dins cada grà de sorra s'hi endevina
la lluita aferrissada del oblit.

Mes, tu ets la triomfadora.
Les boires grises de la separació
fugen davant ta imatge tentadora
que somriu desde el cel del nostra amor.

Com sol radiós, la claror de tos ulls
allunyen la nigulada;
ton record delitós sobre els camps remulls,
passa com l'ombra més estimada.

Ombra viva d'un amor infinit,
guspira eterna de la fornall encesa
que abrusa i crema dins mom pit
el ferro ardent de ma fortalesa.

Per tu soc fort: com el metall en fusió
resta tranquil dins el gresol ardent
i lluita i triomfa de la fredor
en que l'envolta l'emperesit ambient,
així mon amor.

De tan lluny qu'ets, et sent devora,
visc ubriagat de ta claror,
ets lluny, i aprop, i dins mi alhora;
per tu beso les llagues de mon dolor.

I, et veig, acaronent amb tos ulls verdosos
la fillada que Deu ens volgué donar;
et veig dins aquets cels tan radiosos
cridant-la perquè te venga a besar.

Dolça besada que el pare absent envia,
li donin tos llavis amorosits.
Un dia porta de la mà un altre dia,
i s'acosta el dia en que ens trobarem units.

Mentrestant, les hores de l'absència
passen tristement.
Orfe mon cor de la vostra presència
bat peresosament.

J. S.

l'hi correspondria fer quelcom
per honorar degudament a n'el
Rei En Jaume, doncs fonc un d'
els pobles que visità i ens cal
quedar bé. Jo he donat l'idea, a
altres els toca recullir-la, darli
vida i posarla en pràctica.

Lluís

*No tots els homes poden arri-
bar a esser gloriosos, sabis i he-
rois; però, tots poden esser la-
boriosos, amants de la cultura i
bons.*

METTERNICH.

*** SE NECESSITEN ***
BRODADORES I CALADO-
RES A MA

J. SANCHO CARRIÓ
"VILLA LAS ROSAS" - ARTA

NOTA AGRICOLA

Estam a plé hivern i encare els
mis-atjes no han hagut d'estar una
setmana dins les cases, sortiu per el
camp i dona goig, tot verdetja. Sols
els més porugs encare no han sem-
brat els ordís, perquè diuen que els
auçells les se menjén si son prime-
rens i no pensen que, si tothom les
hi fés, aquels destructors tendrien
ample camp per omplirse i ningú
se'n temeria. Les arades de sem-
brar han ceuit el camp a les d'en-

trecavar i an els fassets, i s'aprofi-
ta la bona saó per netejar el camp
de males herbes.

Els amel·lers comensen la flora-
ció; ensá i enllá qualca floreta, com
una flobia de neu sospesa en l'es-
pai, dona an el paisatge el tò de be-
llesa.

Acabat de sembrar amel·lers, se
sembren a les totes els altres ar-
bres fruiters i més poc a poc les fi-
gueres; els vells per no deixar les
seues carreres començen a empel-
tar els amel·lers, operació que la
major part dels joves ja tenen feta.
Amb les castes, no se cerquen ja
novedats, se torna a les antigues,
de les quals heí ha encare bons
exemplars en els amel·lerás vells i
cuiden prou els nostres agricultors,
d'observar els que més fruiten dins
les seues finques, convensuts de
que, lo que més interessa es canti-
dat.

Fa pena veure com un poble qui
té tantes cortarades d'hort, no pro-
dueix verdures abastament per el
consum propi i s'han d'importar en
cantitats fabulosas.

Algú que s'hi entreten, en treu
molts bons interessos, per lo tant,
no seria convenient un treball en
aquest sentit, per evitar que sortis-
sen les moltes pessetes que això re-
presenta?. Jo crec que val la pena
que qualcú se'n ocupi, amb la sé-
guredat de que trobará una bona
remuneració an el seu treball. Dei-

xant anar els rol·lets i sembrant
horts i mitjos horts d'una mateixa
cosa, el temps seria més aprofitat i
se podria avalorar millor.

**La major riquesa pecuària del
mon és:**

"Cebo Animal"

Preparat químic de sorpre-
nents resultats per el rapidíssim
engreix de tota casta de bestia
per magres i esculaltes que siguin.

**DEPOSIT EXCLUSIU PER
LA VENTA A BALEARS:**

**"Innovadora Agrícola
Balear S. A."**

**AVDA. A. ROSSELLÓ - 10 PRAL.
PALMA DE MALLORCA**

VIDA MUNICIPAL

Dia 28 el mati, a la Sala, se su-
bastaren els arbitres de la vila i la
pedra picada per l'arreglo del camí
de las Coves, s'adjudicaren en els
millors postors, en la forma se-
guent:

350 m. cs. de esquerra per el pri-

mer tros de la carretera de les coves, que comença en el creuer de la Torre, a n'En Miquel Llitas (a) Petaca, a 3'60 pts. el m. c.

350 m. cs., per el segon tros, fins an el camí nou, a n'En Juan Pastor (a) Vives, a 3'14 pts. el m. c.

ARBITRES

Vins i licors: a n'En Bernat Torres Carrió (a) Barrió, per 4.502 pts.

Cans: an el mateix, per 526 pts.

Recaudació Municipal: a n'En Pere Tous Llitas, (a) Canals al 1'49 pts per cent.

Llocs públics: a n'En Jaume Sancho Cantallops (a) Corp, per 2 375'45 pts.

Pex: a n'En Bernat Torres Carrió per 1.627 pts.

Carns: a n'En Jaume Llodrà Masot, per 14 556 pts.

Matadero: a n'En Jaume Bonnin Aguiló, per 3.666 pts

AQUEST NÚMERO HA ESTAT VISAT PER LA CENSURA

DE CA NOSTRA

FUNERALS. - Dia 22, a la Parròquia, se celebraren solenns funerals per l'ànima de D^a. Maria Fabregues i Sureda q a c. s. i la numerosa assistència que hi hagué va posar de manifest com el poble ha pres part an el dol de la família, a la qual reiteram el nostre condol.

BARBERIA. - Un nou establiment de primera categoria contribuirà d'aquí en devant an el bon nom de la nostra vila. El popular i bondados mestre Jaume Gelabert, (a) Jaumi, ha reformat el seu establiment de la Plassa de la Constitució d'una manera tan moderna que no hi ha ja perque lamentarnos de la falta de gust en tal classe d'establiments, es esbeltes instalacions de duxes, el cadiratge de l' darrer model i el servei higiènic, fan de la nova barberia una de les saletes més agradables de Mallorca. Esta d'enhonabona mestre Jaume i amb ell, tots els artanencs.

NADAL. - Essent el nostre poble de la comunitat cristiana, ha celebrat amb el goig de costum les festes de Nadal, els dies esplendits que va fer, contribuiren a donar gran animació an els carrers i passetjos de la vila, les tendes de comestibles se veien sempre plenes de gent desitjosa de celebrar amb qualca extraordinari la solemnidad de la festa, l'adveniment de Crist. Les matines tant a la Parròquia com en el Convent se celebraren amb una gran concurrència de feels desitjosos de escoltar el cant de la sibil·la i amb l'alegria i entu-

ssiasme propis del poble qui estima les seves tradicions.

METEOROLOGIA. - Aquesta desena el temps ha seguit inconstant, fora dels dies de Nadal en els quals la gent pogué disfrutar de la calentoreta del sol, en els altres han estat curtes les estones que els nuvols l'han deixat guaitar; gelades els dematins amb les seues conseqüències de fredor i casi gens de brusca.

ESTAT SANITARI. - Segueix el poble disfrutant de la placides que li dona l'ausència de malalties epidèmiques, únicament els vells son els que sofreixen les conseqüències que du de remolc l'edat.

NOÇES. - Dia passat i en la senyorial casa de la novia, a Ciutat, tengué lloc el matrimoni del nostre bon amic l'advocat i Secretari del nostre Ajuuntamet D. Ferran Moscardó i Canals amb la senyoreta Maria de l'Assunció Ramis d'Ayreflor i Rosselló

Va beneir les noçes el canonge M. I Sr. D. Miquel Alcover i foren padrins per part del novii, el seu tio l'advocat D. Lluís Canals i el seu cosí el comandant d'artilleria D. Màxim Clulvi i per la novia el seu germà l'advocat D. Josep i el seu tio D. Josep Ramis d'Ayreflor i Sureda.

Al saludar an els novells esposos arribats ja a la nostra vila les desitjam que com Josep i Maria vegin colmada de bendicions la seua casa.

VIATICADA. - Dia 21 fou viaticada la madona Barbara Ginart, (a) Tarrassona, del carrer de la Purresa Que Deu li ajudi per la part més convenient a la seua ànima.

NECROLÒGICA. - A la edat de 83 anys i a conseqüència de reble-niment del cervell va acabar els dies el passat 22 la madona Antonia M^a. Esteva Servera, esposa de l'amor'n Francesc Cantallops. A. C. S.

Rebin la seua família i d'una manera especial el seu espòs i els seus fills D^a. Xerafina i D. Antoni Cano, l'expressió més sincera del nostre condol.

Tant a l'enterro com en els funerals celebrats dia 24 a la nostra parròquia va quedar demostrada la simpatia amb que conta dins la nostra vila, la família de la finada.

DE VIATJE. - Coincidint amb les passades festes i amb motiu de les reçents desgracies de família han passat alguns dies en la nostra vila les famílies del Dr. D. Josep Sureda, de D. Pascual Ribot i de D. Bartomeu Bosch i el notari de Montroig (Tarragona) D. Daniel Cano Cantallops.

També ha passat uns dies entre nosaltres el suboficial de Cavalleria resident a Reus (Tarragona) D. Antoni Llitas Sancho, (a) Mostel.

EL CAMI DE LES COVES. - Per fi s'ha comensada aquesta millora tan necessaria per el foment del turisme en la nostra comarca. El projecte de carretera estudiat fa temps, sira prest una realitat i l'excursionista, amb tota la comoditat que exigeix el temps modern, podrà arribar a la boca de les coves. A la Sala di 28 se va subastar la pedra picada per arreglar desde'l Torrent fins a l'entrada a la garriga dels Pins de les Vegues, punt, en el qual comença, desviant-se cap a la muntanya i seguint per la falda el tros que faltava per construir.

Sabem que el propietari D. Josep Quint Zaforteza pensa donar un gran impuls a la propaganda de les Coves, les més majestuoses de Mallorca, per lo qual no perdona medi, amb la fi de treuerles del oblit amb que, una serie de circumstancies lamentables, les havia posades

NECROLOGICA. - Amb el natural sentiment nos enteram que dia 28 va morir a Ciutat el bondados senyor D. Josep Ramis d'Ayreflor i Galvez. Q. A. C. S.

Rebin la seua família i d'una manera especial els seus fills els novells esposos D^a. M^a. de la Assunció i D. Ferran Moscardó, Secretari del nostre Ajuntament la nostra més sincera condolencia.

DE SON SERVERA

Contra el desig dels que suscrigueren l'instancia al Magnific Ajuntament d'aquesta vila, demanant la supressio de les Tarifes sobre arbitres municipals, la Corporacio les aprová, haguent-hi cinc vots a favor d'elles i tres en contra; l'opinio general es mostra disgustada i mira amb indignacio tals procediments.

Adjunt la meua queixa a la del vecindari, per considerar-la de justicia.

¿Que pensen fer ara els iniciadors del moviment pro Repartiment d'utilitats? El public espera d'ells noves orientacions. - Amb motiu de les pre-ents vacances, se troba entre noltros, el molt simpàtic i jove mestre nacional de St. Juan, D. Josep Llitas Massanet, per passar les festes amb sa família

Defuncions - Josep (a) Cremat, d'edat ja avansada i Antoni Servera Sancho de dos anys de difteria. a. c. s.

ARTANENC. si vols ajudar amb el teu gra d'arena, a aixecar el nivell cultural del teu poble, suscriute a LLEVANT.

≡≡≡ No descuideu de visitar la nostra casa ≡≡≡

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

XAMPANYS, VINS, LICORS, CONSERVES,
DOLÇOS, CHOCOLATES, BOMBONS, GALLETES,
EMBUTITS, JAMÓN, FORMATGES, FRUITES Y
HORTOLISSES DE TOTES CLASSES
* BARQUILLOS Y TORRONS. *

Se serveixen LUNCHS amb prontitut i perfecció

Gran Colmado **L'ESPERANÇA**

PLASSETA DEL MARXANDO, 3 :- ARTA

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE
ANTONI GILI (A) COMUNA

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS
ENCARREGS A DOMICILI
Palma -- Banch de S'oli, 24
DIRECCIO: Artá--Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DERAÇA
GUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADO-
RES; ANELLES, PLANS I CONSULTES.
--(4) CONSELL-MALLORCA--

ALMACENÉS MATONS

DE
RAFAEL FELIU BLANES
CALLE DE JAIME II n.º 9 a 14º
Palma de Mallorca
SASTRERIA PARA SEÑORA
Y CABALLERO
ARTICULOS Y NOVEDADES
PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Panaderia "VICTORIA"
(ES FORN NOU)

DEN
Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre: pans, pa-
nets, galletes, bescuits, rollets, i tota clasa de
pasticeria.

≡≡≡ Se serveix a domicili. ≡≡≡

Netedat, prontut i economia

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO
(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capde-
pera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota
classe d'encàrreg.

Direcció a Palma: Harina 38. An es cos-
tat des Centro Farmacèutic.
Artá: Palma n.º 3.

Tienda Vicens
PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS
EN
Tejidos y toda clase
Merceria de
Perfumeria comestibles

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER
PFAFF E IMPERI
y toda clase de instrumentos
J V. CALLE DE A. BLANES 38

Automòvils de lloguer
DELS GERMANS
SARD (A) TERRES
A cada arribada de tren van a l Estació.
Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés
punts de Mallorca a preus convenguts.
DIRIGIRSE:

Cané d'En Pitxol n.º 8
Id Son Servera n.º 29 } ARTÁ.

NAUMAN
MAQUINAS PARA
COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)
DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI